

NÄLÄNHÄDÄT SUOMESSA – TEHTÄVIÄ LUKIOON

Tehtävät toteutetaan yhdessä Nälänhädät Suomessa -aineistopakettin materiaalin kanssa.

Siirry aineistopakettiin tästä: [Nälänhädät Suomessa](#).

Pula-aikojen antimet

1. (HI, TE) Tutustukaa aineistossa pettuleipään ja sen valmistukseen.

- A. Mitä pettujauho on ja miten sitä valmistetaan?
- B. Aikuinen ihminen tarvitsee päivässä noin 2000–3000 kilokaloria. 100 grammassa pettuleipää, josta puolet jauhoista on ruista, on enimmillään 150 kilokaloria (150 kcal / 100 g). Kuinka paljon aikuisen ihmisen pitäisi syödä pettuleipää, että yhden päivän energiantarve tulisi täyteen?
- C. Onko pettuleipä terveellistä syötävää? Miksi tai miksi ei?

2. (HI, YH) Perustelee, miten seuraavat asiat paransivat mahdollisuuksia selvittää pula-ajoista.

- A. Kotieläimet
- B. Metsästys
- C. Säännöstely

Valtion toimia ja vastikkeellista apua

3. (HI, YH) Tutustukaa valtion toimia ja vastikkeellista apua esitteleviin aineistoihin ja vastaa sitten seuraaviin kysymyksiin JOKO suurten nälkävuosien TAI 1910-luvun lopun ruokapulan kannalta.

Mainitse yksi esimerkki siitä, kuinka

- A. ihmiset korvasivat toisilta ihmisiltä saamansa avun.
- B. valtio yritti auttaa nälkää näkeviä ihmisiä.
- C. valtio pahensi ihmisten kärsimystä.

Selviytyjien suru

4. (HI, YH, TE) Lue alla oleva teksti, jossa Pekka Mähönen muistelee Sonkajärven oloja suurten nälkävuosien aikana. Vastaa tekstin yhteydessä esitettyihin kysymyksiin.

Lähde: Kotiseutumuiistiinpanoja Sonkajärveltä 1860–1870. Pekka Mähösen kertomus tallennettu 1920-luvulla. Kuopion kulttuurihistoriallisen museon arkisto, A498. Alkuperäisen aineiston löydät [Avointen oppimateriaalien kirjastosta](#).

"Mutta v. 1867 tuli sellainen vuosi, joka näytti tahtovan lopettaa ihmisten elinehdot. Kesä tuli myöhään. Vielä kesäkuun alussa ajettiin jäitä myöten. Vasta juhannuksen edellä päästiin touon tekoon. Kun maa oli kylmää ja märkää, saatiin ohrakasket huonosti poltetuiksi. Oras nousi hitaasti pelloilla ja halmeilla. Toukojen kasvuaika oli kylmänlainen; elot tuleentuivat hitaasti. Mooseksen päivän aikaan syyskuussa halla pani viljan ja perunan varret aivan pilalle. Ainoastaan joistakin korkeilla mäillä olleista halmeista kerrotaan saadun ohueksi jääneitä jyviä.

Sellaista talvea kuin tämän jälkeen seurasi, eivät vanhatkaan muistaneet olleen. Huonoja vuosia oli kyllä ollut ennenkin, mutta niistä oli joten kuten puutteen kanssa selviydytty. Vain harvoissa taloissa oli yli vuoden jäänyttä viljaa. Rukiita oli joissakin taloissa vähän leikattu ennen hallaa, mutta enimmäkseen ne jäivät hallan saaliiksi. Nauriita saatiin keskinkertaisesti. Perunat jäivät kylmän kesän ja aikaisen hallan tähden pieniksi. Pettuleipään turvauduttiin yleisesti. Ne, joilla oli jauhoja, panivat niitä petun sekaan; toisten oli syötävä pettua paljaaltaan."

- Mitä ruoka-aineita saatiin kasvatettua ja mitkä sadot epäonnistuivat kesällä 1867?
- Miksi sato oli huono?
- Pohdi, minkä takia suurten nälkävuosien aikaan nälkään kuoli eniten ihmisiä kevättalvella 1868.

"Kerjäläisiä alkoi liikkua. Ne olivat osaksi omalta paikkakunnalta, mutta niitä tuli myös muualta, kuten Sotkamosta, Paltamosta ja Ristijärveltä ja Rautavaaralta. Nuoria miehiä tarjoutui joukoittain taloihin töihin ruokapalkallaan. Mutta heitä ei voitu ottaa vastaan kun ei ollut ruokaa omallekaan väelle.

Paljon ihmisiä kuoli nälkään ja paljon petun syönnistä johtuviin sisällisiin vaiivoihin. Enemmän kuoli Sälevän kinkerikunnasta. Useita miehiä tarvittiin haudankaivuun Rutakon hautuumaalle ja Iisalmeen hautuumaalle vielä enemmän. Köyhimmät pantiin suuriin yhteishautoihin. Eräänäkin sunnuntaina oli Rutakon hautuumaalle karttunut niin paljon haudattavia, että niitä varten oli tarvittu kaivaa yhteishauta, joka ulottui pituudellaan melkein yli koko silloisen hautuumaan. Siihen laskettiin arkut, aina kaksi rinnatusten."

- Nälkävuosien aikana nälkään ja sen seurauksiin kuoli noin 150 000 suomalaista. Etsi luokkahuoneen aineistoista esine, joka on tehty suurina nälkävuosina kuolleen läheisen muistoksi.
- Selvitä, onko kotipaikkakunnallasi muistomerkkiä suurten nälkävuosien, sisällissodan tai vankileirien seurauksena menehtyneille ihmisille.

Tietoa voit etsiä esimerkiksi kuntasi kotisivuilta, seurakunnan sivuilta tai osoitteista www.tyovaenliike.fi sekä katovuodet1860.wordpress.com.

"Kuopiossa oli saatavana Venäjän mattojauhoja, mutta kun ne olivat siellä hankalan hevostaipaleen päässä, ei mitäkään saatu läheskään tarpeeksi asti. Jauhott olivat osaksi huonoja. Ne olivat jossakin kastuneet ja menneet paakkuisiksi. Niistä tehty leipä oli kuitenkin parhainta herkkua petun jäljeltä. Sitä syötiin usein aluksi liian paljon. Selvään leipään tottumattomat ruuansulatus elimet nousivat tuskaan ja moni kuoli ensimmäisiä kertoja leipää saatuaan.

V. 1868 tuli harvinaisen hyvä kasvukesa. Jo keväällä alettiin nähdä, että rukjinlaihot olivat hyviä. Ohra kasvoi erittäin hyvin. Perunoita ja nauriita tuli runsaasti. Nälkävuosi jäi vain surulliseksi muistoksi josta kauan kerrotaan tulevienkin sukupolvien kesken."

- Nyky-Suomessa valtio pyrkii monin tavoin pitämään huolta siitä, etteivät suomalaiset näe nälkää. Se katsoo asiaa niin yksilön kuin koko maanikin kannalta. Ensinnäkin valtio varmistaa, ettei ruoka lopu Suomesta (maatalouden tukeminen, kauppasuhteet, huoltovarmuuskeskus). Toiseksi valtio huolehtii, että jokaisella on mahdollisuus hankkia riittävästi ruokaa (esim. tuet, etuudet, kouluruokailu).

Pohdi voisiko nälänhätä toistua Suomessa nykypäivänä näistä toimista huolimatta? Miksi tai miksi ei?